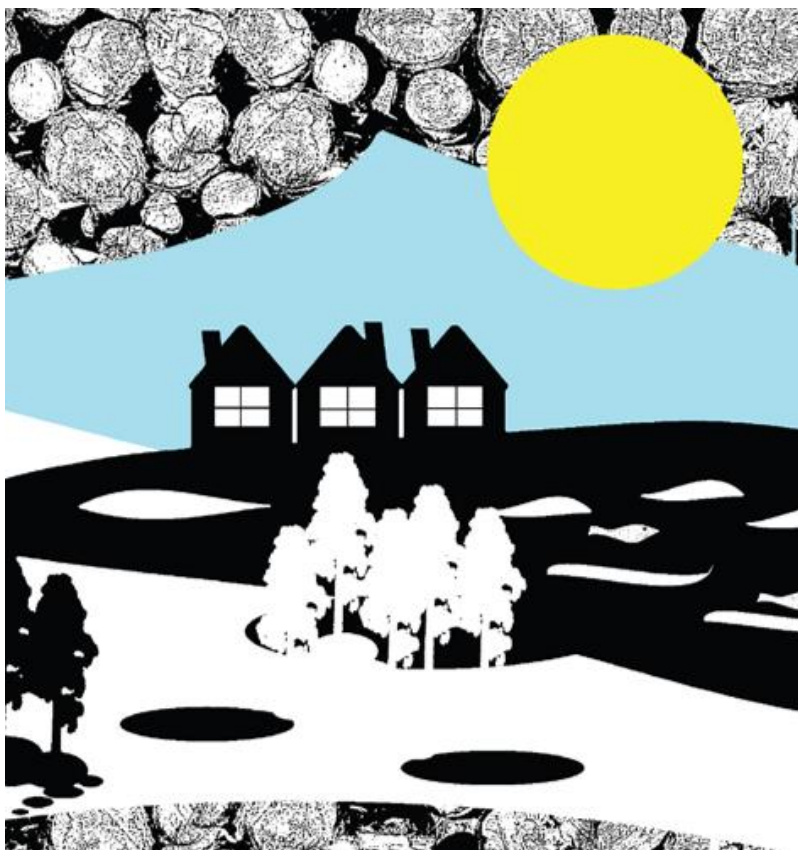

Arviointikertomus 2018

Mäntyharjun kunta

Tarkastuslautakunta

Tarkastusltk 16.5.2019
Kunnanvaltuusto 3.6.2019

1 JOHDANTO	3
1.1 TARKASTUSLAUTAKUNTA	3
1.2 TILINTARKASTAJA.....	3
2 ARVIOINNIN TOTEUTUS	4
3 KESKEISET HAVAINNOT JA JOHTOPÄÄTÖKSET	4
3.1 PUHEENJOHTAJAN KATSAUS	4
3.2 HAVAINNOT TOIMIALOITTAIN	5
HALLINNON TOIMIALA	6
SIVISTYKSEN TOIMIALA	6
TEKNINEN TOIMIALA	7
MUITA HUOMIOITA VUODELTA 2018.....	8
LIITTEET	9

Arviointikertomus vuodelta 2018

1 Johdanto

1.1 Tarkastuslautakunta

Kuntalaki 121 §: Tarkastuslautakunta

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutetuja.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisenä pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Tarkastuslautakuntaan kuuluu 5 varsinaista jäsentä, joilla kullakin on henkilökohtainen varajäsen.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano toimikaudella 1.6.2017-31.05.2021

jäsen	henkilökohtainen varajäsen
Ilpo Honkanen, pj.	Rauno Suoniemi
Eero Kantola, vpj.	Anneli Saarinen
Tarmo Norén	Sirpa Huoponen
Raili Rantanen	Mirva Leinonen
Raili Suomi	Pekka Suomi

1.2 Tilintarkastaja

Valtuuston valitsemana tilintarkastajana toimii 30.4.2018 saakka Mikkelin Tilintarkastus Oy. Vastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHTT, HT Mika Mikkonen. Tarkastuksen yhteydessä tehdyistä huomioista on tiedotettu asianomaisille hallintokunnille.

Tarkastuspäiviä on kertynyt vuoden 2018 tilintarkastuksesta yhteensä 8 päivää.

2 Arvioinnin toteutus

Arviointi on toteutettu arviointisuunnitelman ja kuntalain mukaisesti.

Lautakunta on kokoontunut 9 kertaa vuosien 2018 ja 2019 aikana käsittelemään toimintavuoden 2018 asioita.

Kuultavina ovat olleet:

- kunnanjohtaja Jukka Ollikainen
- hallinto- ja talousjohtaja Tuomo Penttinen
- vt. sivistysjohtaja Kati Hämäläinen
- varhaiskasvatuksen johtaja Minna Mokka-Halinen
- kansalaisopiston rehtori Heli Tirri
- vt. tekninen johtaja Tapio Pesonen
- kiinteistöpäällikkö Jouni Huusari
- vesihuoltomestari Ali Tiimonen
- teknisen ltk:n pj. Sari Lantta
- toimitusjohtaja Anne Punavaara / Koy Keski-Väli
- toimitusjohtaja Eveliina Mäenpää / Mäsek Oy

Lisäksi on tutustuttu hallinnon pöytäkirjoihin, toiminta- ja taloussuunnitelmiin ja tilinpäätös-kertomukseen. Lautakunta on saanut selonteon tilintarkastajan suorittamista tarkastuksista sekä käsitellyt tilintarkastuskertomuksen. Näiden tietojen perusteella tarkastuslautakunta antaa Kuntalain 410/2015 121 §:n mukaisen arviointikertomuksen.

Tarkastuslautakunta antaa valtuustolle vuosittain arviointikertomuksen siitä, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet kunnassa ja kuntakonsernissa.

Tarkastuslautakunta arvioi myös toiminnan, toimintatapojen ja palvelujen järjestämisen tarkoituksenmukaisuutta ja vaikuttavuutta.

3 Keskeiset havainnot ja johtopäätökset

3.1 Puheenjohtajan katsaus

Vuosi 2018 oli muutosten vuosi kunnan virkamiesjohdossa: sivistysjohtajan ja teknisen johtajan hakeutuminen muihin tehtäviin sekä maankäyttöinsinöörin perhevapaa hankaloittivat toimintaa loppuvuodesta, mutta toiminta jatkui tilanteeseen nähden kohtalaisen hyvänä.

Myös meidän hyvää luontomainekuvaa koetteli 7.4.2018 tapahtunut VR:n kemikaalionnettomuus Kinnillä. Tämä muistutti kaikille kuinka tärkeä ympäristö ja puhtaat vedet Mäntyharjulle on. Viimeisempien 4.5.2019 julkaistujen Ramboll Finland tietojen mukaan onneksi onnettomuuden vaikutukset käytännössä on enää vähäisiä paitsi onnettomuuden lähimpiä lampia lukuun ottamatta. On hyvä, että vesistöjen tarkkailu jatkuu vuosia eteenpäin. Lautakunta uskoo, että Mäntyharjun maine kuva kestää tällaisen yksittäisen tapahtuman.

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystoimen kuntayhtymän (Essote) toiminnassa lääkäripula on suuri ongelma, myös lähikuntoutuksessa on hoitajaniukkuutta.

Vanhuspalveluista ei ole tiedossa merkittäviä ongelmia.

Kunnassamme on kuntastrategia, jonka pohjalta toimintaa on hyvä edelleen jatkaa ja kehittää. Strategiassa todetaan elinvoiman osalta osatekijöinä mm. myönteinen kasvuretoriikka, positiiviset tarinat. Tästä esimerkkeinä ovat seuraavat: lasten päivähoito, varhaiskasvatus, perusopetus aina lukioon saakka, ”Järvi-Suomen Portti” puhtaine vesineen, monipuolinen yrittäjyys palveluineen, hyvä saavutettavuus esim. rautatiellä juna pysähtyy aivan keskustaa-ajamassa.

Toiminnan tavoitteiden toteutumisen mittareita tulee kehittää edelleen.

Lautakunta kiittää kaikkia viran- ja toimenhaltijoita sekä luottamushenkilöitä hyvästä ja rakentavasta yhteistyöstä

MÄNTYHARJUN KUNNAN TULOSLASKELMA			
1000 €			
	<u>2018</u>	<u>TA 2018</u>	<u>2017</u>
Toimintatuotot	5 435	5 028	5 196
Toimintakulut	-42 505	42 207	-41 732
Toimintakate	-37 070	37 179	-36 536
Verotulot	20 906	20 737	21 017
Valtionosuudet	18 000	17 918	18 626
Rahoitustuotot ja -kulut:			
Korkotuotot	29		30
Muut rahoitustuotot	234		436
Korkokulut	-152		-259
Muut rahoituskulut	<u>-12</u>		<u>-11</u>
Vuosikate	1 935	1 523	3 303
Poistot ja arvonalentumiset	-1 784	1 296	-3 130
Satunnaiset erät			
Tilikauden tulos	151	226	173
Tilikauden yli-/alijäämä	151		173
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT			
Toimintatuotot / Toimintakulut, %	13 %		12 %
Vuosikate / Poistot, %	108 %		106 %
Vuosikate, euroa/asukas	327		546
Asukasmäärä	5924		6049
TASEEN TUNNUSLUVUT			
Lainakanta 31.12. milj. €	11,59		13,21
Lainakanta per asukas	1956		2183
Leasingvastuut kunta	192		104

3.2 Havainnot toimialoittain

Aihe	Havainnot Johtopäätökset / kehittämissuosituksset
Talous Tilinpäätös	<p>Tilikauden tulos: Ylijäämä oli 151.111,47 €. Taseessa on kertynyt ylijäämä 5,71 milj. €.</p> <p>Verotulot v. 2018 olivat 20,9 milj. € (v. 2017 21 milj. €). Valtionosuudet v. 2018 olivat 18 milj. € (v. 2017 18,6 milj. €).</p> <p>Vuoden 2018 talousarvioon oli tehty 900.000 € varaus Essoten tasauskustusta varten. Varaus purettiin vuoden 2018 loppuun.</p> <p>Metsänmyyntituloja tarkasteluvuonna oli jonkin verran arvioitua enemmän.</p> <p>Suunnitelmanmukaisten (sumu) poistojen lisäksi tehtiin ylimääräisiä poistoja 600.131 €, josta suurin oli Valtion virastokeskus 530.294 € arvonalennus.</p> <p>Investointimenojen määrä on 1,7 milj. €.</p>
Konserni	<p>Konsernitilinpäätöksen tilikauden tulos on 0,44 milj. € alijäämäinen, lainaa on 27,2 milj. € (4600 €/as.). Konsernitaseessa on kertynyttä ylijäämää 6,7 milj. €, josta kunnan osuus on 5,71 milj. €. Leasingvastuut yhteensä 1,46 milj. €.</p>

<p>Tulevaisuus</p>	<p>Strategiassa yksi kriittinen menestystekijä on tasapainoinen talous. On vaurauduttava, että verotulot ja valtionosuudet pienenevät. Peruspalveluiden järjestäminen ei saa tulla liian kalliiksi. Uusiin palvelulupauksiin tuskin on varaa. Taloudessa on oltava voimavaroja elinkeinoinvestointien tarpeisiin. On hyvä, että sumu -poistojen lisäksi on pystytty tekemään ylimääräisiä poistoja. Korkoriski on tulevaisuudessa olemassa, ja siihen on edelleen kiinnitettävä huomiota - osa lainoista on sidottu 10 vuoden kiinteään korkoon.</p> <p>Kunnan oma talous on tasapainossa.</p> <p>Essotessa tarvitaan jämäkkää omistajaohjausta kaikkien lähipalvelujen kuntoon saamiseksi. Sote-palveluiden järjestämisen ja tuottamisen vastuu?</p> <p>Tarkka ja ajantasainen talouden seuranta ja reagointi on myös tärkeää.</p>
<p>Hallinnon toimiala Organisaatiomuutoksia</p> <p>Henkilöstö</p> <p>Elinkeinotoimi ja työllisyys</p> <p>Esteellisyys ja sivutoimiluvat</p> <p>Kuntalaisten osallisuus</p>	<p>Hallintosäntö muuttui 1.6.2017.</p> <p>Henkilöstö on kunnan palveluprosessin merkittävin voimavara. Työhyvinvointiin ja hyvään johtamiseen tulee kiinnittää huomiota. Henkilöstön työsuhte-etuja ja tarjottua työkykyä ylläpitävää toimintaa pidetään hyvänä (mm. opintovapaajärjestelmä).</p> <p>Henkilöstön sairastavuus on vähentynyt, ollen vuoden 2018 lopussa 2,9 % (kunnissa keskimäärin 3,7 %). Työterveyden seuranta ja työterveyshuolto on hyvin järjestetty.</p> <p>Henkilöstökertomuksessa ja tilinpäätöksessä on pieniä eroavaisuuksia rekrytoinnissa.</p> <p>Tavoitteena on yritystoimintaan soveltuvien tilojen mahdollisimman korkea käyttöaste. Yritysvaihdosten, uusien yrittäjien tukeminen ja työvoiman rekrytoinnissa avustaminen on kunnan tärkeää elinkeinotoimintaa sekä työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaanto-ongelmassa ratkaisujen etsiminen.</p> <p>Tukityöllistämishankkeita (mm. Askelma) on jatkettu kunnan omina toimintoina. Työllisyyden hoito on kunnan elinvoiman kannalta ensiarvoisen tärkeää.</p> <p>Yrittäjyyttä on pyrittävä edistämään mahdollistamalla liiketila- ja tonttitarjontaa, nopeita tietoliikenneyhteyksiä sekä saavutettavuutta kehittämällä.</p> <p>Esteellisyys ja sivutoimilupiin tulee kiinnittää huomiota, että ne ovat asianmukaisesti hoidettu.</p> <p>Kuntalaisten osallistumista on parannettu ajankohtaisiin hankkeisiin liittyvillä kuntalaisfoorumeilla. Dialogia on syytä vielä kehittää, jotta saadaan toteutuskelpoisia kehittämisideoita esille.</p>
<p>Sivistyksen toimiala</p> <p>Varhaiskasvatus Päiväkoti Mustikkatassu</p> <p>Perusopetus</p>	<p>Lapset ja henkilökunta viihtyvät, toimintatilat ovat hyvät ja toimivat. 5-vuotiaiden maksuttoman päivähoitokokeilun nettokulut 5 kk jaksolta noin 29.700 €.</p> <p>Suuret ryhmäkoot ovat vaikeuttaneet opetusta. Kirkonkylän kouluun on tulossa laajennus. Koulujen oppilasmäärissä ennusteen mukaan noin viiden vuoden kuluttua tapahtuu selvä väheneminen. On kiinnitettävä huomiota opettajien ja oppilaiden jaksamiseen sekä opetus toiminnan sujuvuuteen.</p>

Lukio	Lukion elinvoimaisuus ja säilyminen on kunnan toisen asteen koulutuksena merkittävä. Lukion houkuttelevuudesta jatkossakin on pidettävä huoli. Oppilasmäärätavoite (110) ei ihan toteutunut.
Liikuntapalvelut	Urheilualan mittavat uudistukset etenivät. Toimintavuonna valmistuivat tekojäärata ja skeittiparkki sekä tenniskentän siirto. Kisalan rakennussuunnitelma on edennyt monivaiheisesti. Kuntalaisille on tarjolla monipuolinen valikoima luonto- ja kuntoilu/urheiluaktiviteettejä ympäri vuoden.
Nuorisotyö	Nuorisotilojen aukioloajat ovat toteutuneet suunnitellusti. Kuraattoripalvelujen väheneminen on lisännyt kohdennetun nuorisotyön tarvetta. Etsivä nuorisotyön tavoitteena on ollut tavoittaa kaikki koulutuksen tai työn ulkopuolelle jääneet nuoret. Onko tavoitettu? Lautakunta pitää erittäin tärkeänä, että kaikki saadaan mukaan. Fyysisen hyvinvoinnin tukeminen on myös tavoite, mutta toteutumisesta ei mainintaa.
Elokuvateatteri Kino	Tilat ovat toimivat ja Kinossa tehdään erinomaista työtä. Tavoitteet ovat toteutuneet (10,8), mutta kulttuurisalin tilan käytön kannalta käyttöaste on jäänyt alhaiseksi ollen keskimäärin 14,3 henkilöä/näytös. Näytöksiä 676/v. Kulttuurisalin käytön organisointi?
Kansalaisopisto	Opiston toiminta on ollut vireää ja monipuolista ulottuen kunnan eri alueille. Toiminnalle on asetettu selkeät mittarit ja tavoitteet ovat toteutuneet.
Tekninen toimiala	
Rakennusltk Rakennusluvut, tarkastukset ja palvelut	Toiminta on ollut hyvää. Toimintatuotot ovat ylittäneet selvästi budjetoidun ja toimintakulut ovat alittaneet budjetoidun. Ohjelmistovaihdoksesta aiheutuneet laskutusongelmat saatiin ratkaistua loppuvuodesta.
Yhdyskuntasuunnittelu	Kaavoituskatsaus ei ole valmistunut.
Kiinteistöpalvelut	Kiinteistöstrategiaa on kehitetty ja tehty selkeitä muutoksia edelliseen verrattuna. Kehitystyötä tulee jatkaa. Tarkka, oikea ja ajantasainen tieto on tärkeää muuttuvassa toimintaympäristössä. Kiinteistöissä, joissa ylläpito kuuluu vuokralaisille, olisi hyvä määrittää mitä ylläpitoon kuuluu.
Vesilaitos	Vesilaitos toimii resursseihin nähden pääsääntöisesti hyvin. Lupaehdoissa on pysytty, paitsi huhtikuun näytteenotossa hulevesien osalta. Hulevesiongelmaan on saatava ratkaisu. Vesihuoltolaitoksen verkosto ikääntyy ja tuo haasteita. Vesitornin saneeraus on edessä. Taseyksikössä on varauduttava tuleviin kustannuksiin.
Palveluiden osto	Kiinnitetään huomiota palvelujen oston ja konsulttipalvelujen käytön tarkoituksenmukaisuuteen. Hankintaohje uudistettiin syyskuussa 2018. Se tulee viedä käytäntöön ja ottaa huomioon lainsallima markkinavuoropuhelu, uusien ratkaisujen etsintä ja pelkästä hintakriteeristä luopumista tulee edistää aktiivisesti, kuten hankintaohjeen loppuksi on todettu.
Investoinnit	Suunniteltujen investointien toteutumattomuus jo kahtena vuotena peräkkäin lisää merkittävästi investointipaineita.

Muita huomioita vuodelta 2018

<p>Mäntyharjun Seudun Elinkeino- jen Kehitys Oy (Mäsek)</p>	<p>Yhtiössä on ollut henkilöstövajausta, mm. markkinointipäällikön vaihdokset; noin 4 kk jaksolla ei ollut markkinoinnista vastaavaa henkilöä yhtiön palveluksessa. Toimitusjohtajana aloitti 1.8.2018 yhtiön hallituksen pj. Eveliina Mäenpää.</p> <p>Painopisteenä ollut Yrityksille jatkaja -teema ei saavuttanut tavoitteita; kuntabrändin kehittäminen ja uudistaminen on siirtynyt vuodelle 2019. Myös uusyrityshankintaa on ollut edellisvuotta vähemmän.</p> <p>Uusia yrityksiä Mäntyharjussa perustettiin nettomääräisesti 13 (sisältää yritysmuodon muutokset).</p> <p>Mäsek Oy:n yksi painopiste loppuvuodesta 2018 on ollut yritysten työntekijöiden rekrytointitoimenpiteet yhdessä TE-keskuksen kanssa. Toimintaa pitää jatkaa ja tehostaa.</p> <p>Uudet elinvoimataajamat (UUDET) -hanke Tavoitteena on maaseututaajamien uudistaminen ja elinvoiman luominen paikkaperusteisesti; pääteemana taajaman kehittäminen osallisuuden ja digitaalisten keinojen avulla. Toiminta edistää kuntastrategian mukaista kuntalaisdialogia.</p> <p>LUOVA – luontomatkailun vauhtiratas -hanke Tavoitteena on lisätä yritysten valmiuksia laadukkaiden, teemapohjaisen matkailun ja kestävän kehityksen näkökulmat huomioivien palvelutuotteiden kehittämiseksi jne.</p> <p>Mielenkiinnolla odotamme tuloksia em. hankkeiden osalta.</p>
<p>Kiinteistö Oy Keskiväli</p>	<p>Asuntojen käyttöaste oli noin 82 %. Pidemmällä aikavälillä se ei ole kannattavaa. Asuntoja oli yht. 340, joista tyhjiä 59, vaikka vuoden aikana purettiin yksi kerrostalo. Yhtiön kiinteistöstrategia on päivitetty ja kunnanhallitus on hyväksynyt sen 18.6.2018. Yhtiöllä on lainoja jäljellä noin 5 milj. €.</p>
<p>Kiinteistö Oy Pyhävedenranta</p>	<p>Yhtiöllä on vuonna 2018 tehty kiinteistön korjaus- ja kehityssuunnitelma.</p>

Mäntyharjussa 16.5.2019

Ilpo Honkanen
puheenjohtaja

Eero Kantola
varapuheenjohtaja

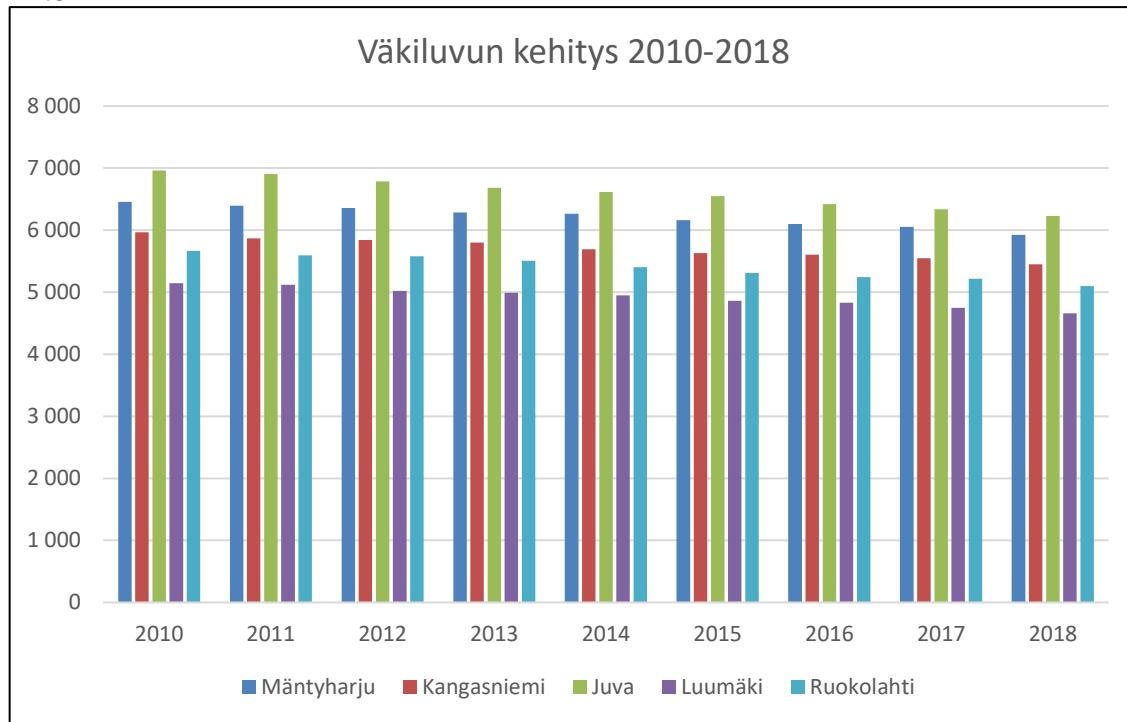
Tarmo Norén
jäsen

Raili Rantanen
jäsen

Raili Suomi
jäsen

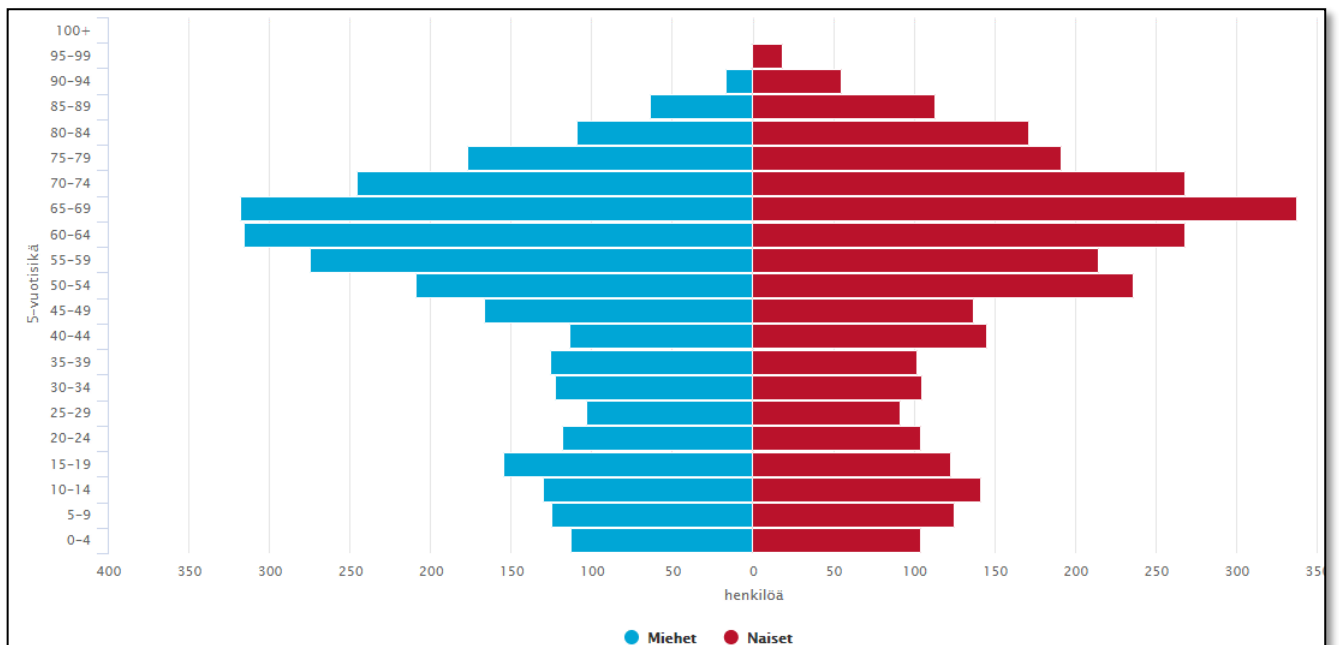
Liitteet

Liite 1

Liite 2

Ikärakenne 2017 Mäntyharju

Liite 3

Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat kunnittain joulukuun lopussa

Osuus-% työvoimasta

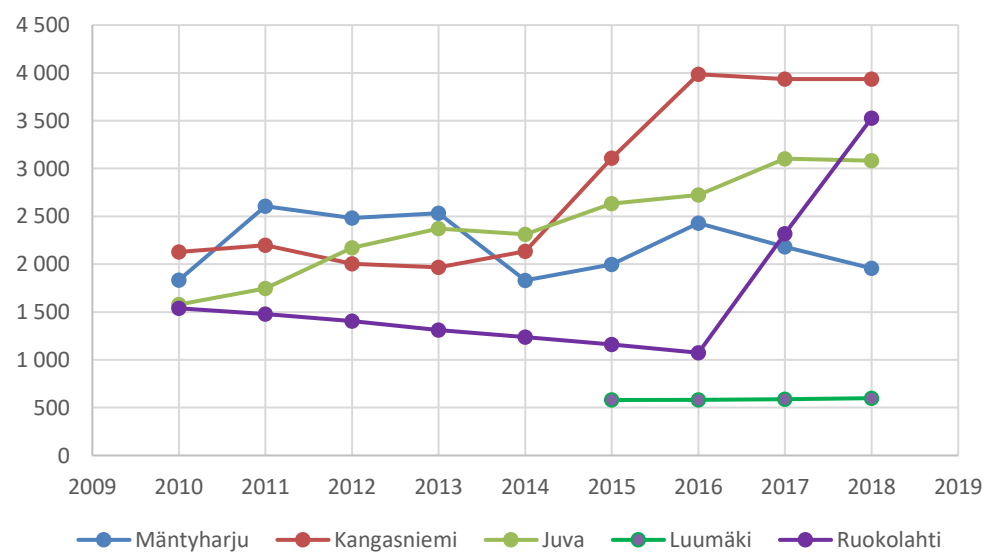
Vuosi	Mäntyharju	Kangasniemi	Juva	Luumäki	Ruokolahti
2010	9,1	12,6	8,6	11,1	11,0
2011	10,8	10,6	8,8	11,6	11,1
2012	13,0	12,8	9,4	12,6	11,1
2013	12,8	13,4	11,1	12,5	11,9
2014	15,9	15,0	11,6	12,8	12,9
2015	17,7	15,3	12,6	14,3	13,3
2016	16,3	14,8	12,6	13,1	13,0
2017	10,7	11,3	10,4	11,1	11,2
2018	10,4	9,4	9,5	9,9	10,1

Liite 4

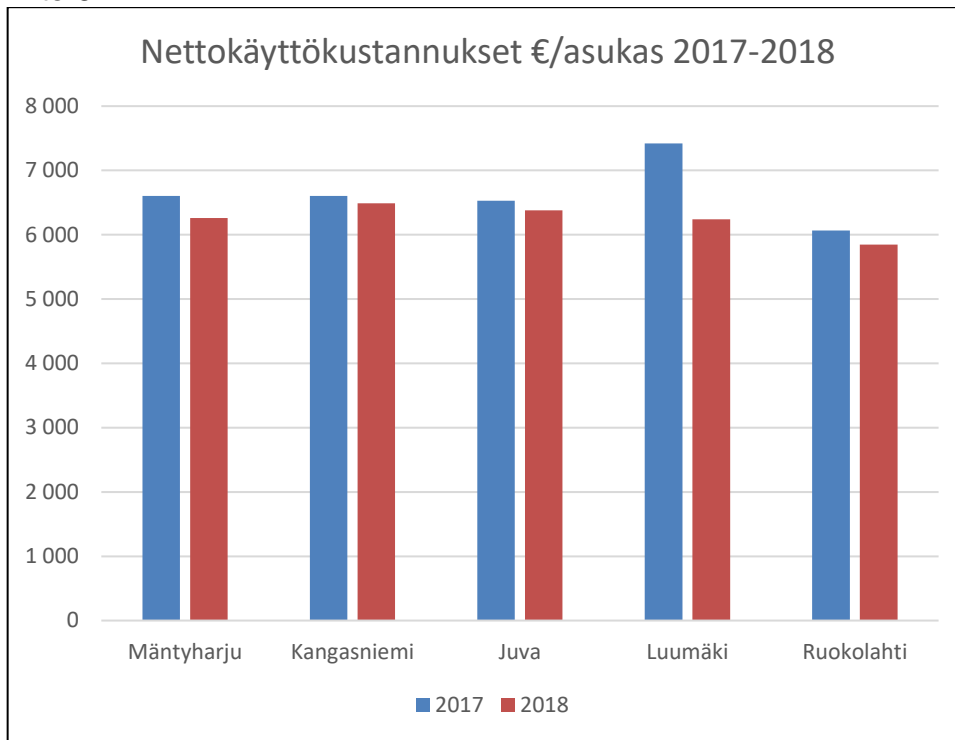
Tuloveroprosentti 2010-2018

Vuosi	Mäntyharju	Kangasniemi	Juva	Luumäki	Ruokolahti
2010	19,00	19,50	19,75	18,00	18,50
2011	19,00	19,50	19,75	18,00	18,50
2012	19,75	19,50	19,75	18,00	18,50
2013	19,75	20,00	19,75	18,00	19,50
2014	19,75	20,00	19,75	19,00	19,50
2015	19,75	20,00	19,75	19,75	20,50
2016	19,75	20,00	19,75	19,75	20,50
2017	19,75	20,75	19,75	19,75	20,50
2018	19,75	20,75	20,75	20,50	20,50

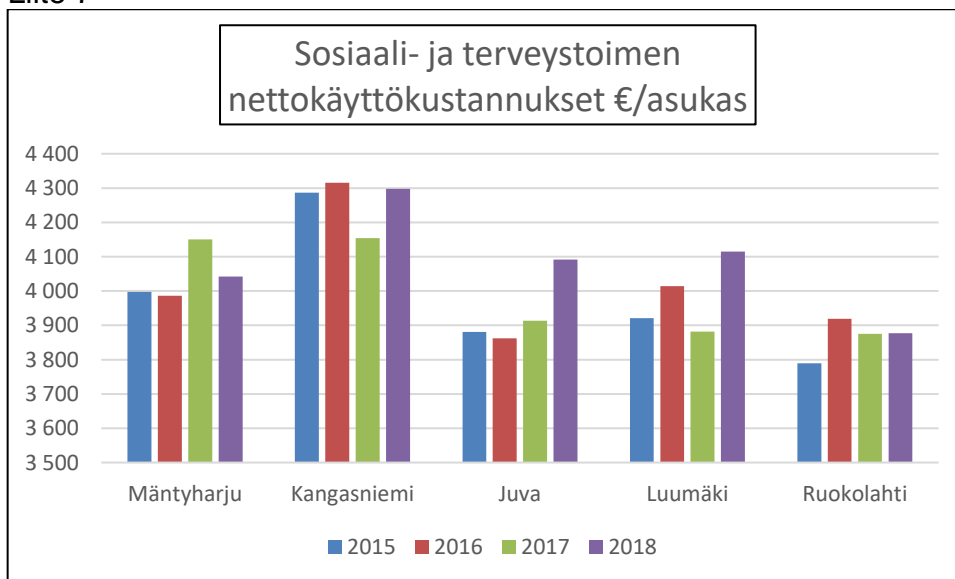
Liite 5

Lainakanta €/asukas 2010-2018

Liite 6

Liite 7

Liitteet 1-7 Lähde: Tilastokeskus, StatFin ja kuntien tilinpäätökset 2018

Liite 8

Varhaiskasvatus kulut 2018

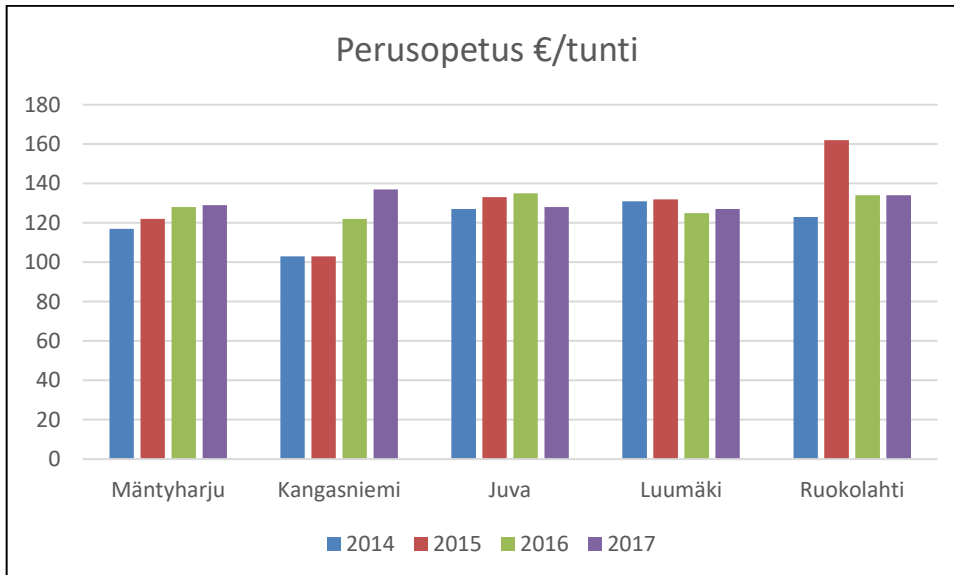
Kustannuspaikka	€	lapset	per lapsi
002105 Varhaiskasvatus yhteiset	112 218	-	112 218,00 (*)
002121 Vuoropäiväkoti Mustikkatassu	1 341 391	154	8 710,33
002140 Perhepäivähoito	137 059	13	10 543,00
002160 Lasten kotihoiton tuki + sis. kuntalisän	264 102	76	3 475,03

*) kohta sisältää varhaiskasvatuksen hallinnon kuluja mm. johtajan palkkakulut, yhteisiä koulutuksia, ostopalvelut muista kunnista

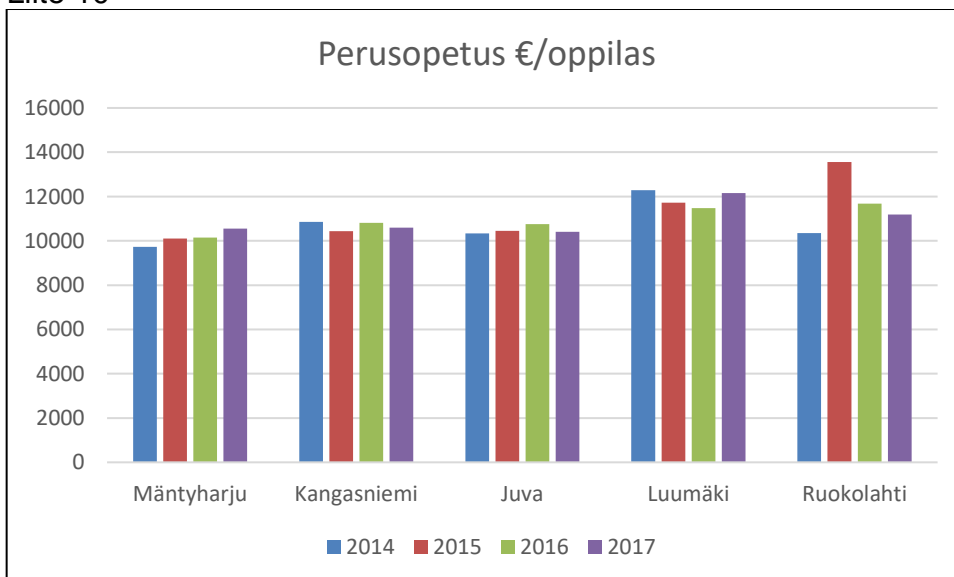
puuttuu rakennusten poistokulut Mustikkatassun osalta 60.606 €

Liite 8 Lähde: Mäntyharjun kunnan tilipäätös 2018

Liite 9

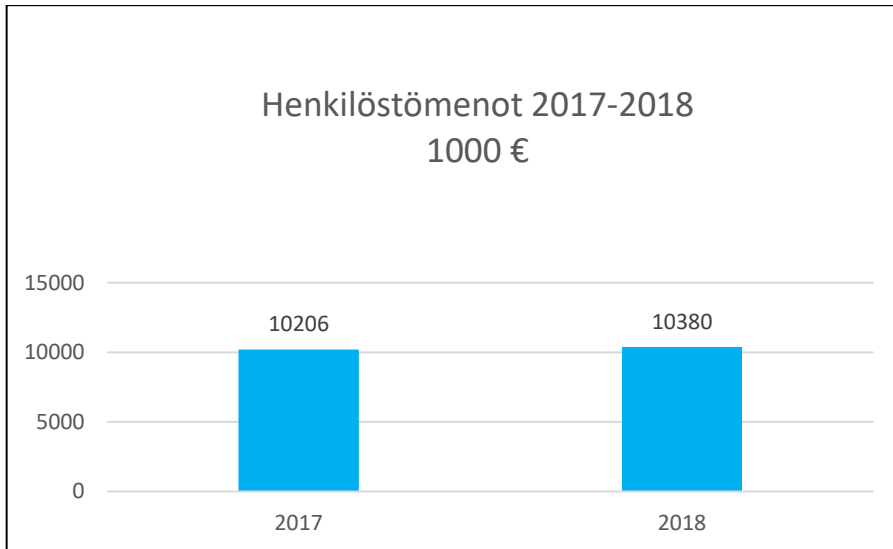

Liite 10

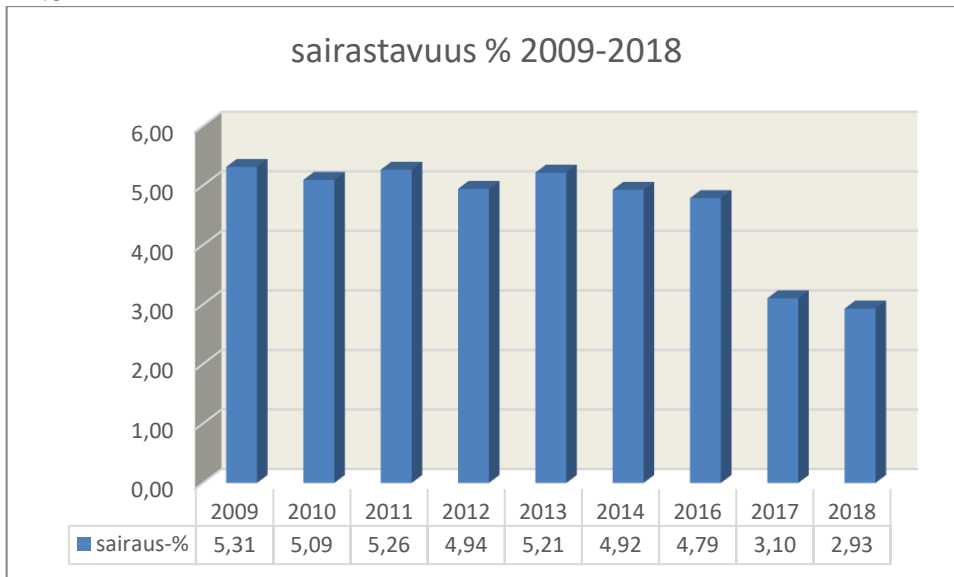

Liitteet 9-10 Lähde: Opetushallituksen raportit vuodelta 2017

Liite 11

Liite 12

Liitteet 11-12 Lähde: Mäntyharjun kunnan henkilöstökertomus 2018